

CES-ringmärkningen vid Älviken 2019

Roger Mellroth & Thord Fransson

Efter en mild, regnig och blåsig vinter kom en period med varmt och torrt väder in över landet i april med flera värmerekord i Norrland. Inledningen på märksäsongen i maj var istället sval och ostadig. Juni och juli var tämligen ordinära medan augusti efter en ostadig inledning gav värmebölja under den senare delen av månaden.

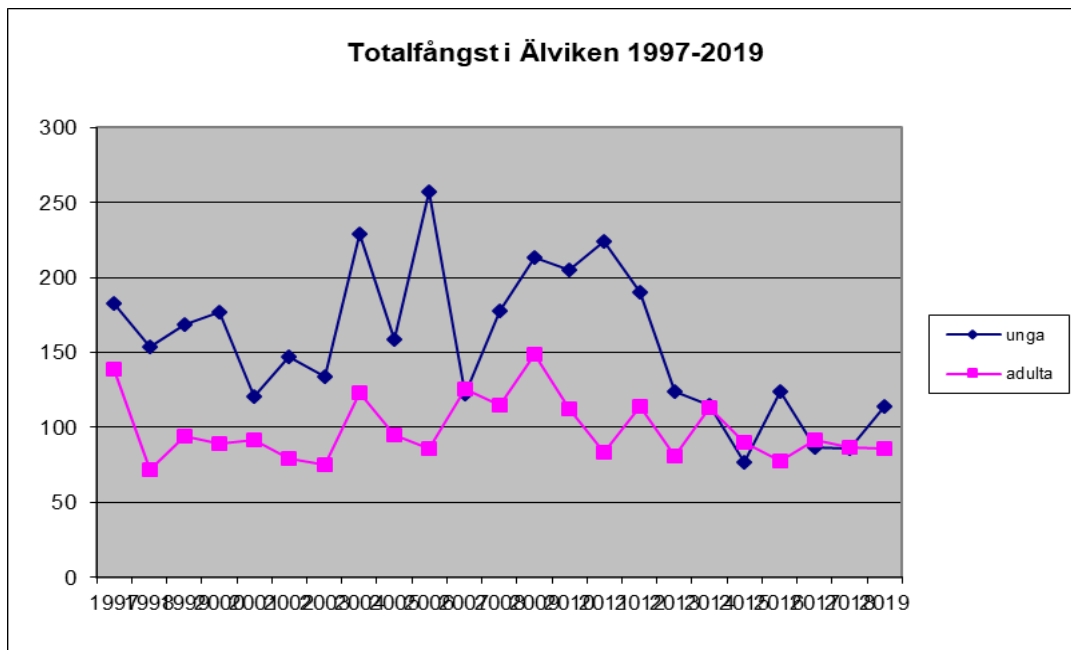

En av årets två ringmärkta skator. Foto Roger Mellroth.

Årets resultat

Det tjugotredje fångståret ligger i paritet med de senaste fem åren, vilka också varit de fem sämsta åren. Antalet nymärkningar uppgick till 200 och kontroller av fåglar märkta tidigare år till 21. Återigen uppvisade ungfågelproduktionen ett magert år med endast 114 märkta årsungar. Andel ungfåglar uppgick till 51,6% vilket var väl under snittet på 57,3%. Vi har nu haft sju år i följd med svag ungfågelmärkning.

Många arter uppvisade låga antal, men gärdsmyg, rödhake, koltrast, taltrast, trädgårdssångare, gransångare, stjärtmes, entita, talgoxe, nötväcka, törnskata, skata, grönsiska uppvisade trots allt antal som låg något över genomsnittet (se Tabell 1). Det blev inga nya arter i fångsten 2019. Skata och gransångare är ovanliga att få i näten men ingick i fångsten 2019. Totalt har vi nu fångat 63 arter och en hybrid (gråsparv/pilfink).

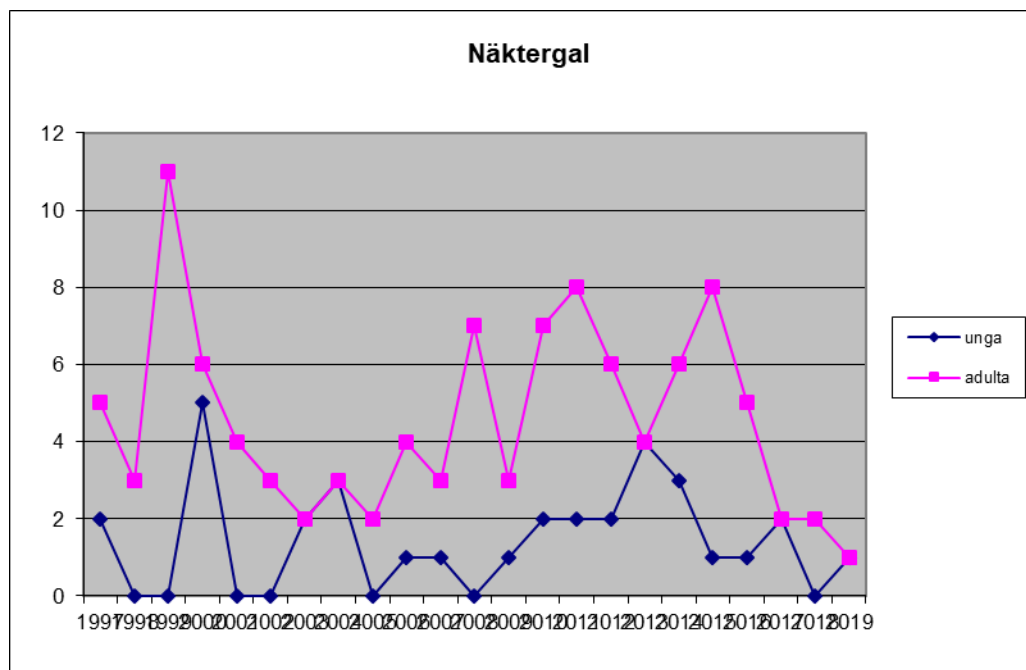
Figur 1. Antalet unga och gamla bland nymärkningarna under perioden 1997-2019.

Tabell 1. Antalet ringmärkta fåglar och mellanårskontroller vid CES-märkningen vid Älviken 2019 samt under perioden 1997 – 2019. Om den andel som årets märkning utgör av totalantalet märkta är större än 4,3% visar detta att fler än genomsnittligt ringmärktes.

Art/år	nymärkning 2019	nymärkning 1997-2019	andel 2019 1/23=4,3%	kontroller 2019	kontroller 1997-2019	kontroller andel av märkning
Sparvhök	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Morkulla	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Skogssnäppa	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Kungsfiskare	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Ladusvala	0	10	0,0%	0	0	0,0%
Hussvala	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Större hackspett	0	4	0,0%	0	0	0,0%
Mindre hackspett	0	2	0,0%	0	0	0,0%
Gök	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Göktyta	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Trädpiplärka	0	3	0,0%	0	0	0,0%
Sädesärla	0	36	0,0%	0	1	2,8%
Järnsparv	1	29	3,4%	1	1	3,4%
Gärdsmyg	1	12	8,3%	0	0	0,0%
Rödhake	27	338	8,0%	1	4	1,2%
Näktergal	2	138	1,4%	0	38	27,5%
Blåhake	0	12	0,0%	0	0	0,0%
Rödstjärt	0	30	0,0%	0	0	0,0%
Buskskvätta	0	6	0,0%	0	0	0,0%
Stenskvätta	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Koltrast	11	251	4,4%	2	17	6,8%
Björkrast	0	10	0,0%	0	0	0,0%

Taltrast	2	31	6,5%	0	0	0,0%
Rödvingetrast	0	5	0,0%	0	1	20,0%
Cettisångare	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Sävsångare	1	102	1,0%	0	1	1,0%
Kärrsångare	1	71	1,4%	0	3	4,2%
Rörsångare	9	538	1,7%	2	48	8,9%
Busksångare	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Härmsångare	0	10	0,0%	0	0	0,0%
Höksångare	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Ärtsångare	1	105	1,0%	0	1	1,0%
Törsångare	8	399	2,0%	1	24	6,0%
Trädgårdss.	12	245	4,9%	1	20	8,2%
Svarthätta	9	214	4,2%	1	4	1,9%
Grönsångare	0	3	0,0%	0	0	0,0%
Gransångare	1	5	20,0%	0	0	0,0%
Lövsångare	18	706	2,5%	0	14	2,0%
Kungsfågel	0	2	0,0%	0	0	0,0%
Gråflusnappare	0	3	0,0%	0	0	0,0%
Svartvit flugsn.	0	93	0,0%	0	0	0,0%
Stjärtmes	9	35	25,7%	0	2	5,7%
Svartmes	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Entita	4	80	5,0%	1	10	12,5%
Talltita	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Tofsmes	0	5	0,0%	0	0	0,0%
Blåmes	28	810	3,5%	5	99	12,2%
Talgoxe	20	424	4,7%	5	52	12,3%
Nötväcka	3	48	6,3%	0	5	10,4%
Trädkrypare	0	21	0,0%	0	1	4,8%
Törnskata	11	119	9,2%	0	0	0,0%
Skata	2	5	40,0%	0	0	0,0%
Nötskrika	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Pilfink	7	213	3,3%	0	7	3,3%
Gråsparv	0	3	0,0%	0	0	0,0%
Pilfink/Gråsparv	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Domherre	0	1	0,0%	0	0	0,0%
Bofink	4	95	4,2%	1	5	5,3%
Grönfink	0	82	0,0%	0	1	1,2%
Steglits	0	4	0,0%	0	0	0,0%
Grönsiska	2	26	7,7%	0	0	0,0%
Hämpling	0	2	0,0%	0	0	0,0%
Rosenfink	0	21	0,0%	0	0	0,0%
Gulspurv	0	26	0,0%	0	0	0,0%
Sävspurv	6	411	1,5%	0	42	10,2%
Total	200	5859	3,4%	21	401	6,8%

Näktergal har varit en karaktärsart i märkområdet men de senaste tre åren har vi noterat en markant nedgång både i antal sjungande individer och i antal ringmärkta. Under 2019 ringmärktes bara en adult fågel och en ungfågel och vi gjorde ingen kontroll av någon individ märkt tidigare år, vilket bara hänt en gång tidigare under tjugotvå möjliga år.

Men näktergalen är inte ensam om att minska i antal. För de 35 arter som vi ringmärkt i störst antal under åren 1997-2019 uppvisar drygt 71% (25 arter) ett lägre genomsnitt de senaste fem åren jämfört med genomsnittet för de 18 förevarande åren. För flera av arterna är minskningen markant och av de tio största märkarterna minskar åtta av tio. Bland de arter som minskat mest hittas bl a lövsångare, grönfink, gulsparv, rosenfink och blåhake, arter som också på andra håll i landet uppvisat minskande antal. Bland arter som ökat hittas flera som verkar ha gynnats under de senaste åren bl a rödhake, svarthätta, stjärtmes och gärdsmyg.

Tabell 2. Antal märkta åren 1997-2019 i antalsordning med jämförelse över utveckling, dvs om antal nymärkningar ökat eller minskat för den senaste 5-årsperioden i jämförelse med de föregående 18 år. Endast arter med fler än tio märkningar ingår.

Art/år	summa	ökning/minskning
Blåmes	810	-34%
Lövsångare	706	-73%
Rörsångare	538	-32%
Talgoxe	424	-25%
Sävspurv	411	-60%
Törnsångare	399	-40%
Rödhake	338	35%
Koltrast	251	-8%
Trädgårdss.	245	-12%
Svarthätta	214	16%

Pilfink	213	-73%
Näktergal	138	-28%
Törnskata	119	-23%
Ärtsångare	105	-20%
Sävsångare	102	-61%
Bofink	95	-22%
Svartvit flugsn.	93	-57%
Grönfink	82	-86%
Entita	80	-17%
Kärrsångare	71	41%
Nötväcka	48	-17%
Sädesärla	36	-79%
Stjärtmes	35	170%
Taltrast	31	127%
Rödstjärt	30	-74%
Järnsparv	29	15%
Grönsiska	26	60%
Gulsparv	26	-100%
Trädkrypare	21	80%
Rosenfink	21	-82%
Gärdsmyg	12	1700%
Blåhake	12	-67%
Ladusvala	10	54%
Björktrast	10	-100%
Härmsångare	10	-100%

Stjärtnes – en av de arter som ökat i märkningen under senare år.

Egna kontroller

Under säsongen kontrollerades 21 fåglar av 13 arter märkta på samma plats tidigare år (Tabell 2). Den äldsta kontrollen var en bofink hane som märktes på Norges nationaldag, 17 maj 2014, och kontrollerades 14 maj 2019. Fågeln var redan vid märktillfället två år eller äldre vilket gör att den vid kontrolltillfället var minst sju år. Även en koltrast märkt 2014 kontrollerades, men den märktes som ettårig hane och var därmed sex år när den kontrollerades och den äldsta kontrollerade koltrasten på märkplatsen.

Tabell 2. Kontroller av egna och främmande fåglar och antal år mellan märkning och kontroll 1998-2019.

art	1år	2år	3år	4år	5år	6år	Totalsumma
Rörsångare	33	10	5				48
Blåmes	51	27	14	7			99
Bofink	1	1	2	1			5
Entita	5	1	3	1			10
Grönfink		1					1
Koltrast	9	5	2		1		17
Kärrsångare	2	1					3
Lövsångare	10	1	2	1			14
Näktergal	20	9	3	3		3	38
Nötväcka	4	1					5
Pilfink	3	1	1	1	1		7

Rödhake		3	1				3
Stjärtmes	2						2
Svarthätta	2	1	1				4
Trädgårdssångare	9	5	4			1	19
Sävsparv	24	11	4	2	1		42
Sävsångare			1				1
Sädesärta	1						1
Talgoxe	26	13	6	7			52
Trädskrypare	1						1
Törnsångare	11	7	3	1	1		23
Ärtsångare	1						1
Rödvingetrast		1					1
Totalsumma	217	98	52	24	4	4	400

Observationer

Vid första fångstillfället den 5 maj observerades en ägretthäger i den södra delen av sjön. Havsörn sågs vid sju av de 12 fångstillfällena med som mest 7 exemplar den 14 maj. Tornfalk häckade strax söder om märkplatsen och sågs regelbundet, både adulta och senare även utflugna ungfåglar. Även fiskgjuse sågs regelbundet vid märktillfällena och det visade sig att den i år häckade norr om märkplatsen, vilket förklarade att en fiskgjuse med gren i klorna noterades passera den 25 maj. Ett brun kärhökspar sågs vid flera tillfällen under våren. Bivräk sågs vid fyra tillfällen, bl a spelflygande 23 juni. Ingen näktergal hördes sjunga i maj, men däremot sjöng en den 15 juni. Förbiflygande storlommar sågs vid flera tillfällen, bl a sex stycken den 15 juni. Vid de två sista fångstillfällena i augusti noterades flyttande vadare, fem storspovar och en grönbena den 17 augusti och fyra ljunpipare den 24 augusti. Vid sista tillfället rastade dessutom fem ljunpipare och en storspov på åkrarna och en rastande blåhake noterades i nätområdet, dock utan att fångas.

Deltagare

Ett flertal personer har bidragit till att årets verksamhet kunnat genomföras och vi vill tacka alla för deras medverkan. De som varit med och hjälpt till under året är: Eivor Bernas, Kjell Carlsson, Matz Carlsson, Yvonne Carlsson, Paul Elfström, Inger Fransson, Thord Fransson, Emmie Mellroth, Roger Mellroth, Berth Nygren, Jan Ohlsson, Bengt Pettersson, Lillian Silfverduk, Eva Sundström, Jan Svanlund, Roger Öhman och Christer Örtvall.